

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
«__» _____ 2022 р.

**РЕФЕРАТ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
на тему: «МАЙНОВЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ»**

Виконавець:

студентка 4 курсу 2 гр. ФФБС
Шатковська Є.О.

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор
Слатвінська М. О.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У кожній країні світу, податкам відведена важлива роль в соціально-економічних відносинах. Тобто, разом із заснуванням, наступним зростанням країни і всіма змінами в політиці та економіці, держава повинна запроваджувати реформи податкової політики, яка мусить пристосуватись до необхідних умов конкретного функціонального періоду держави.

У такому разі, необхідним засобом посилення роботи фінансової бази місцевих органів мають вважатися податкові надходження, і стосовно досліджуваного податку на майно, то на нашу думку, та думку багатьох українських вчених та економістів, він здатний об'єктивно визначити податковий тягар для юридичних та фізичних осіб, які є платниками цього податку.

За допомогою майнових податків, платників можна стимулювати до ефективного та розумного використання свого майна. В Україні, цей вид оподаткування, на жаль, використовується з певною невизначеністю, але об'єктивно вивчається як можливе джерело збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів. З цього маємо висновок про негайне проведення реформи.

В Україні налагоджено процес бюджетної децентралізації, що прогнозує зміцненню фінансової та бюджетної незалежності місцевих бюджетів, які у свою чергу виконують вагомую роль щодо позбавлення від соціальних проблем населення й покращенні їх добробуту, а також у покритті державних витрат.

Багато вітчизняних та зарубіжних науковців досліджували питання податку на майно у своїх роботах. Науковці Дж. Фрідман і Н. Ордуей, американський економіст Д. Розенберг, у своїй роботі розширює поняття «нерухомості».

Щодо вітчизняних вчених, то у власній монографії, К. Швабій описує основні трактування, що стосуються нерухомості, Н. Малініна привела перспективи роботи місцевого оподаткування в Україні. Є. Богатирьова, М.

Ібрагімов та інші експерти наголосили на аспекті управління земельним податком.

Метою кваліфікаційної роботи – дослідження теоретичних положень і практики майнового оподаткування в Україні та визначення напрямів його удосконалення з урахуванням досвіду зарубіжних країн.

Для досягнення поставленої мети були поставлені такі **завдання**:

- дослідити підходи науковців щодо розкриття економічної сутності поняття «податок на майно»;
- розкрити історію виникнення та становлення майнового оподаткування;
- дослідити теоретичні аспекти всіх складових податку на майно та законодавчо-нормативне забезпечення майнового оподаткування в Україні;
- проаналізувати динаміку надходжень майнових податків до місцевих бюджетів України та розкрити їх охарактеризувати фінансову роль;
- проаналізувати стан та тенденції сплати податків на майно, зокрема, Одеської області;
- дослідити особливості стягнення та адміністрування податку на майно в зарубіжних країнах і можливість її імплементації до українських реалій;
- сформулювати напрями щодо удосконалення майнового оподаткування в Україні.

Об'єктом дослідження є процес майнового оподаткування в Україні.

Предметом дослідження виступають фінансово-економічні відносини, які виникають під час становлення та справляння майнових податків в Україні.

До **методів дослідження**, які застосовувалися у кваліфікаційній роботі можна віднести праці вітчизняних та світових науковців, які досліджували проблематику та адміністрування майнового оподаткування в Україні та за кордоном; використання законодавчих та нормативних актів, що стосуються податку на майно.

Також у роботі застосовувалися загальні методи дослідження: метод порівняння (порівняльна характеристика податкових пільг з податку на майно відносно різних країн світу, порівняння статистичних даних відносно аналізованого періоду); метод аналізу та синтезу (дослідження податку на майно шляхом ділення його на складові частини); графічний метод (демонстрація результатів дослідження у вигляді таблиць та діаграм) та методи факторного аналізу (для розкриття та визначення інструментів впливу на ефективність й результативність майнового оподаткування).

До складу *інформаційної бази* входять: Податковий кодекс України, Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи», Закон України № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану», Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо запровадження диференційованої рентної плати за видобування газу природного», статистичні дані Державної служби статистики України, статистичні дані про результати діяльності Державної податкової служби України, звіти Міністерства фінансів України, а також наукові роботи вітчизняних та світових науковців тощо.

Публікації. Результати дослідження, які були проведені у кваліфікаційній роботі, викладені в наукових тезах «Проблема майнового оподаткування на прикладі Одеської області», що були опубліковані у збірнику тез доповідей VI студентської науково-практичної конференції факультету фінансів та банківської справи «Стабілізація фінансово-економічної системи України» у 2022 році.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (46 найменувань) та 4-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Основний зміст викладено на 59 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 6 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі розкрито теоретичні засади та економічна сутність майнового оподаткування як одне із джерел надходжень до доходів місцевих бюджетів. Розглянуто історію виникнення та встановлення податку на майно.

У другому розділі визначено та обґрунтовано сучасні механізми стягнення майнових податків та зміни, які відбулись під час воєнного стану. Розкрито теоретичні аспекти трьох складових податку на майно. Проаналізовано динаміку надходжень податку на майно та його структуру. Окремо розглянуто фінансова роль майнового оподаткування на прикладі Одеської області.

У третьому розділі розглянуто досвід зарубіжних країн з майнового оподаткування та імплементація його до українських реалій. Виявлено недоліки майнового оподаткування в Україні та визначено основні напрями його вдосконалення.

ВИСНОВОК

Проведене дослідження дало змогу зрозуміти, яку основну роль відіграє майнове оподаткування в місцевих бюджетах України та сформулювати напрями вдосконалення даного виду оподаткування.

Після податкової реформи у 2015 році і до цього часу, до складу податку на майно, який є місцевим, входять: плата за землю (тобто орендна плата та земельний податок), податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки та транспортний податок.

Вивчення історії виникнення податку на майно в Україні та в цілому світі дозволило визначити, що перші згадки про цей податок з'явилися ще до нашої ери, за часів правління давньогрецького афінського політика й правителя Солона та правителя Птолемея. На той час, податок стягувався із землі, а точніше з прибутку, який отримувався за користування нею. Пізніше

податок на майно набрав більшої популярності, і окрім земельних ділянок, почали ще стягувати плату з рухомого та нерухоме майна.

Тобто майнові податки пройшли довгий шлях своєї трансформації, постійно удосконалюювавшись та предстали для нас в існуючому на сьогодні форматі, але хочемо додати, що це не кінечний вид податку на майно і його постійно треба модернізувати та розвивати.

Розглянувши економічну сутність та основні теоретичні аспекти законодавчо-нормативні акти, якими регламентується майнове оподаткування в Україні, визначили особливості сплати майнових податків:

1. Податок на нерухоме майно – база оподаткування об'єкта (об'єктів) житлової нерухомості, в тому числі їх часток, що перебувають у власності фізичної особи – платника податку, зменшується:

- для квартири/квартир незалежно від їх кількості – на 60 кв. метрів;
- для житлового будинку/будинків незалежно від їх кількості – на 120 кв. метрів;
- для різних типів об'єктів житлової нерухомості, в тому числі їх часток (у разі одночасного перебування у власності платника податку квартири/квартир та житлового будинку/будинків, у тому числі їх часток), – на 180 кв. метрів.

2. Транспортний податок – оподатковуються лише легкові автомобілі, які були випущені протягом останніх п'яти років (включно) та середня ринкова ціна їх становить більше 375 розмірів законодавчо встановленої мінімальної заробітної плати в січні.

3. Плата за землю – база оподаткування земельним податком є визначена нормативна грошова оцінка ділянки, її збільшують на коефіцієнт індексації, який ДПС щороку повідомляє.

Було визначено строки подання звітності з податку на майно. Зачепили актуальну на сьогодні тему війни та змін, які відбулися в справлянні майнових податків. Верховною Радою України був прийнятий Закон України № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» [16]:

- змінено порядок справляння та подання звітності плати за землю. Платникам податку не нараховуватиметься та не сплачуватиметься плата за землю;

- не буде відбуватися нарахування та сплата податку на нерухомість за об'єкти житлової нерухомості, що розташовані на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями РФ, та за об'єкти житлової нерухомості, що стали непридатними для проживання.

Провівши детальний аналіз визначили, що серед всіх місцевих податків та зборів України, перше місце по величині надходжень займає податок на майно, частка якого в середньому становить 52,5%, на другому місці залишається єдиний податок. А загалом питома вага податків на майно в податкових надходженнях місцевих бюджетів України складає 12,5%, що порівняно з 2016 роком стало меншим на 4,5%.

Також результати дослідження показують, що зростання суми податку на майно в 2021 році на 18 253,3 млн. грн. більше за 2016 рік через введення коефіцієнта індексації НГО. Якщо дивитися в розрізі його видів, то питома вага надходжень плати за землю переважає і в середньому становить 87,3%, податок на нерухоме майно - 12%, транспортний податок - 0,75%.

За аналізований період плата за землю та податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки мають позитивну тенденцію до зростання надходжень до місцевих бюджетів України, на відмінну від транспортного, в якого протягом останніх років йде зниження податкових надходжень, що

пов'язане із зростанням мінімальної заробітної плати у 2017 році, оскільки саме від неї залежить середня ринкова вартість автомобілів.

Окремо у роботі розглядалося майнове оподаткування Одеської області, де також дослідили динаміку частки майнових податків у доходах місцевого бюджету, яка з 2018 року почала стрімко знижуватись. На нашу думку, через збільшення надходжень до бюджету інших місцевих податків, зокрема єдиного податку.

Зарубіжний досвід демонструє – податки на майно найбільш поширені в розвинених країнах і є важливою фінансовою основою економічного розвитку. Тому на шляху трансформації майнового оподаткування, Україні слід уважно стежити за діяльністю різних країн, впроваджувати діючі методи та податковий досвід з врахуванням національних, економічних, культурно-історичних особливостей та політичної ситуації в країні.

Процес дослідження також допоміг виявити недоліки в майновому оподаткуванні:

- Земельний податок:
 - Протизаконне використання землі та користування землею не за цільовим призначенням, тобто робота в тіні у цій галузі.
 - наявність дефіциту надійної та перевіреної інформації про землевласників та користувачів земель у наявних базах даних.
- Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки:
 - Визначення бази оподаткування.
- Транспортний податок:
 - Визначення об'єктів оподаткування.

Для виправлення зазначених недоліків та збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів України, були визначені основні напрями вдосконалення майнового оподаткування:

- задля вдосконалення податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, як ми вже зазначали, потрібно зробити ставку податку залежною від вартості житлової чи нежитлової нерухомості, а не від її площі;
- для земельного податку – скоригувати місцеву політику відносно управління земельними ресурсами – виявити можливі резерви надходжень цього податку;
- для транспортного податку – розширення об'єктів оподаткування (додати до легкових автомобілів й інші транспортні засоби, що користуються великим попитом).

Моніторинг процесу майнового оподаткування в Україні та за кордоном дає змогу підвести підсумки:

- податки на нерухомість – це вагоме джерелом поповнення місцевого бюджету;
- алгоритми оподаткування нерухомості визначаються на центральному та місцевому рівнях;
- для оцінки оподатковуваної нерухомості використовуються два методи: оцінка на основі річної орендної плати (Великобританія, Франція) та оцінка на основі розрахункових цін продажу (Латинська Америка, США, Північні країни та Японія).

Перш за все, в Україні реформа майнового оподаткування має брати до уваги соціальні, економічні та екологічні частини податку, та звісно підвищення фіскальної ролі, що є дуже значущим напрямом в контексті децентралізації.

Отже, дане дослідження дозволило виявити напрямки вдосконалення податку на майно в Україні щодо покращення адміністрування та збільшення надходжень до місцевих бюджетів.

АНОТАЦІЯ

Шатковська Є.О. «Майнове оподаткування в Україні».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за освітньою програмою професійного за спрямування «Податкова та митна справа». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

В роботі розкрито теоретичні засади та економічна сутність майнового оподаткування як одне із джерел надходжень до доходів місцевих бюджетів. Розглянуто історію виникнення та встановлення податку на майно. Обґрунтовано сучасні механізми стягнення майнових податків та зміни, які відбулись під час воєнного стану. Розкрито теоретичні аспекти трьох складових податку на майно.

Проаналізовано динаміку надходжень податку на майно та його структуру. Порівняно питому вагу податку на майно серед всіх місцевих податків. Окремо розглянуто фіскальна роль майнового оподаткування на прикладі Одеської області.

Виявлено недоліки майнового оподаткування в Україні та визначено основні напрями його вдосконалення.

Ключові слова: податок, податок на майно, плата за землю, податок на майно відмінне, від земельної ділянки, транспортний податок, майнове оподаткування.

ANNOTATION

Shatkovska Y. "Property taxation in Ukraine".

Qualification work for a bachelor's degree in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" in the professional educational program in the field of " Tax and customs affairs". - Odessa National Economic University. - Odessa, 2022.

The paper reveals the theoretical foundations and economic essence of property taxation as one of the sources of revenue to local budgets. The history of origin and establishment of property tax is considered. Modern mechanisms of property tax

collection and changes that took place during martial law are substantiated. Theoretical aspects of the three components of the property tax are revealed.

The dynamics of property tax revenues and its structure are analyzed. Relatively specific share of property tax among all local taxes. The fiscal role of property taxation on the example of Odessa region is considered separately.

The shortcomings of property taxation in Ukraine are revealed and the main directions of its improvement are determined.

Key words: tax, property tax, land fee, property tax other than land, transport tax, property tax.